

ובדרכי אבותינו

עלון שבועי שע"י תלמוד תורה 'עטרת חיים' לבני תורה ק"ק תימן יע"א
בנשיאות מרן הגאון רבי יצחק רצאני שליט"א

רח' הרא"ש 2 אלעד, ישראל, טל: 03-9097022

בנתיבי החינוך

הרב אליהו נהרי שליט"א מנהל הת"ת

פניני הלכה

אמירת מזמור לדוד אליך ה' נפשי אשא וכו' בנפילת פנים באשמורות
ידוע מנהג תימן הבלדי שבנפילת פנים לאחר תפילת שמונה עשרה בכל יום, אין אומרים את מזמור 'לדוד אליך ה' נפשי אשא וכו', אלא אומרים את הפסוקים 'לפניך אני כורע' וכו'. אך באשמורות כשנפלים על פניהם גם הבלדי נוהגים לומר את מזמור 'לדוד אליך ה' נפשי אשא וכו'.

וטעם החילוק ביניהם כתב מהרי"ץ ב'יעץ חיים' (ח"ג עמי מט:) וז"ל: ונופלים על פניהם ואומרים לדוד אליך ה' נפשי אשא וכו' לפי שהוא אחד מאלפי"א בית"א הקבועים לומר באשמורות. ואינו אומר התחנה לפניך אני כורע וכו', כי אין חשש בכאן למה שאנו חוששים בנפילת פנים שאחר התפילה. כי אין הטעם בהם שיה, דוק לעיל בטעמים שכתבנו בסדר תפילת שחרית דחול. ומכאן תבין גדל מעלת רום מנהגי אבותינו וסדריהם, שכולם נכונים ומתוקנים עפ"י האמת והצדק, שכאן שינו את טעמם לומר המזמור שלא כנהוג בשאר נפילת פנים לומר התחנה, מכון למיש האר"י כאן, ודוק עכ"ל.
המשך בעמוד הבא

מובא בימנחת יהודה' למהר"י גזפאן זצ"ל על פסוק 'כי יהיה לאיש בן סורר ומורה', וז"ל: אמרו רבותינו זכרונם לברכה, כי דין זה של בן סורר ומורה לא אירע מעולם. והוא שתמצא בפרק בן סורר ומורה, תניא בן סורר ומורה ועיר הנדחת לא היו ולא עתידין להיות. ולמה נכתבו, דרוש וקבל שכן. ואם כן יש לשאול מפני מה הוצרכה תורה להודיע ולכתוב מה שלא היה ומה שלא היה עניינו נוהג בעולם?

אבל זה היה מחכמת התורה, ללמד דעת את העם בגדל חיוב אהבת השם יתברך, שהרי אין לך אהבה חזקה בעולם כאהבת האב והאם לבן, וכיון שהבן עבר על מצות השם יתברך וזה דרכו כסל לו, חייבים הם שתגבר אהבת השם יתברך על אהבת הבן, עד שיצטרכו להביא אותו הם בעצמם לבית דין לסקילה.

וכבר בא זה הענין בחיוב גדל אהבת השם יתברך מפורש בתורה בענין העקידה, כי אברהם עם היות אהבתו של יצחק עזה וחזקה, שבא אליו אחר הזקנה והיאוש, אף על פי כן כשצוהו להקריבו עולה, טרח בדבר מיד, והגביר אהבת השם יתברך על אהבתו של יצחק. ועל שלמות המעלה הזאת, קראו אברהם אוהבי. ואז נתפרסם לכל העולם גדל חיוב האהבה לשם יתברך, שהיא ראויה להעביר כל מיני אהבה. ומזה אמרו דרוש וקבל שכן. כך שמעתי מפי הרב ר"ש. ומה שנמצא שם אמר רבי יוחנן אני ישבתי על קברו של בן סורר ומורה ועל תלה של עיר הנדחת, אפשר לומר דפליג אברייתא, או שמא הא דרבי יוחנן לא היה בן סורר ומורה גמור בדין תורה שנגמר לסקילה. (בחי), עכ"ל.

ואפשר, שהוא הוא החינוך עצמו לבנים, כאשר מראים ההורים לילדים שאהבתם אליהם היא תלויה ברצון השי"ת, כלומר שאם מפר הילד דברי התורה אין ההורים חומלים עליו, ממילא בזאת מתחנך הבן לאהוב את השי"ת, שרואה שאהבת ה' גדולה מאהבתו וחשובה היא פי כמה וכמה.

ולחנך לאהבת ה', מצוי הדבר מאוד. כגון: לחנך בנו בבית הכנסת לשמור על קדושתו כראוי וכיאות, שלא ירוץ בה ולא ינהג בה קלות ראש כי היא בית ה'. ומה טוב אם יספר על גדל מעלת בית הכנסת, וכמו שמצויים סיפורים כאלה לרוב על אבותינו בתימן.

והעיקר שיראו ההורים במעשיהם שלהם את אהבתם להשי"ת וליראי שמו, כגון: שירוץ האב לבית הכנסת ולבית המדרש, ויקדים בבואו לתפילה ולשיעור תורה. גם יהיה שקוע בלימודו ולא יטה להנהגה והנהגה. וכשנצרך לפסוק מלימודו, יראה עצב על שכך עלתה לו. וכשרואה בנו כל זאת, נחרט הדבר בזכרונו שאביו תאב לעשות רצון יוצרו, וממילא יחקה גם הוא את מעשי אביו וישתמש אהבת ה' בלבו.

עוד דבר חשוב הקשור לזה, שחייב חיזוק גדול בדורינו זה, הוא כבוד לחכמים ולתלמידיהם. כי כאשר כבוד הדבקים בה' יגדל, אזי אהבתו להשי"ת תגדל. לכן אם שמע שכבוד החכם בווה, לא ישתוק אלא ימחה. כי אם לא ימחה, מלבד שנתפס באותו עוון, נוסף לזה שבנו ששמע וראה שאביו לא ימחה, עולה בלבו מחשבה שהתלמיד חכם והאדם הרגיל שווה, וא"כ מלבד שאחר זה לא יתאוה להיות תלמיד חכם וכעין מעשה דרב סליק (יעוין בינפלאות מתורת'י פרשת במדבר), אלא גם אהבתו לה' תפגע שזה תורה וזה שכרה, וראיה שאביו שתק ולא ימחה.

גם יראו ההורים פנים כאובות כשנעשה דבר שלא על פי התורה, כגון שאכל ללא ברכה, אך בעת שנשבר כלי וכדו' לא יראו כלל שום עצבות או כאב. ואדרבה אם נשבר כלי, כדאי להראות שמחה שהפח נשבר ואנחנו נמלטנו, שאת אשר קרה לכלי, היה אמור לקרות לאדם עצמו וניצל ממנו. גם יקפידו לשמור על קדושת ספרי הקודש ונוים, ולא יראו כספר הזרוק ובזוי, כי דת המלך כתובה בו, ואם היא מוטלת בבזיון, גם אדונה כביכול מבוזה. ואם יעשה האדם כל זאת יזכה לראות את אהבת ה' שוררת בביתו ומאירה בכל פינה, אכ"י.

גיליון חשבונו מוקדש להצלת יידיעו זיקר וזעבד איש המעלה וזוהד דורש תורת אבות לחזקה
היה צמח חייבי ורעייתן הייז
יחא רעוא שיתגברו ברוחניות ובגשמייות לכל מילי דמיטב לעד ולעולמי עד ברוח ובשפע עד בלי די

תפארת בנים

פתרונות לפרשת 'שופטים'
 אחודה חידה! פרשת עגלה ערופה
 ששלח יוסף עגלות ליעקב אביו.
 הזוכה: נתנאל טיירי.
 מי בתמונה? טרם נפתרה!

אזכרה חיה!
 פירוש המלה בדרך כלל חיובי
 אך בפרשתם פירשה שלילי
 מה?
 בין הפותרים נכונה יוגרל פרס

התלמידים הנועים
 מכיתה ה'
 אברהם כהן נ"י
 וישראל סולמן נ"י
 שהחלו להניח
 תפילין בשבוע
 שעבר קיימו סעודת
 חינוך מצות הנחת
 תפילין כאשר כל
 אחד נשא דברי
 תורה מעניין
 התפילין

התלמיד הנועים
 דן גיסין נ"י
 מכיתה ה' החל
 השבוע לקיים
 מצות הנחת
 תפילין, יה"ר
 שיתקדש גופו
 למעלה בקודש

התלמידים שלמה ססה, נחמן חזד
 ומיכאל גיסין מכיתה ב' קיבלו
 תעודת הערכה על שינון פסוקים

מי בתמונה?

בין הפותרים נכונה יוגרל פרס

בע"פ, יה"ר שיזכו לדעת את כל התורה כולה בע"פ, אכ"ר

פניני הלכה

המשך מהעמוד הקודם

וביאור לדבריו כתב בישויות עולת יצחקי להגריי רצאבי שליט"א (חיב סיי קלייה) וז"ל: יש לדקדק במה שכתב בזה"ל, דוק לעיל ב"טעמים" שכתבנו וכי דמשמע שיש יותר מטעם אחד, אעפ"י שתחילה כתב בלשון יחיד באמרו כי אין ה"טעם" בהם שווה. לפיכך נלע"ד שכונתו לשני טעמים, האחד שהחשש שבאמירת המזמור לדוד אלק הוא דוקא כשנפליץ סמוך אחרי תפילת שמונה עשרה (בשחרית ומנחה), ולא כמו באשמורות שזה בפני עצמו תוך הסליחות, דומיא דאנן נמי אמרינן ליה בכל יום אחרי השיר שהיו הלויים אומרים בבית המקדש (ועיין בתשובתי ח"א סימן נ"ג), וזה מוכח בדבריו שם (פסקי מהרי"ץ הלכות נפילת אפים סעיף ז') בשם תולעת יעקב, כשאדם מסדר דברים העליונים (ר"ל בתפילה) אז הכלה נכללת בסוד הנשמות בחיבור של מעלה, וכשאדם נופל על פניו מוסר נפשו בידה וכי ע"ש. וכ"ה במקורו בזה"ל במדבר דף ק"כ ע"ב כיון דבר נש עביד צלותא וקשיר קשרא ביחודא וכי כדן בעי ליה לאחזאה גרמיה בתר דסיים צלותא דעמידה כאילו אתפטר מן עלמא וכי עש"ב. [ועי"ע זוהר ויקהל דף ר"ב ע"ב, ובתוספת בסוף זוהר דברים סימן י"ד].

והטעם השני הוא לפי שכתב שם דאעפ"י שנתבאר בזה"ר לומר מזמור הנזכר, מ"מ הנהיגים לומר דברים אחרים לא ישנו ממנהגם דאיתא בירושלמי אעפ"י ששלחנו לכם סדר תפילות אל תשנו ממנהג אבותיכם עש"ב, וזה לא שייך כאן כי כל עיקר סדר הסליחות של האשמורות נתקבל אצלנו זה רק כארבע מאות שנה מסדורי הספרדים, ואם כן לא שינינו בזה לעקור ממנהג אבותינו. ולא עוד אלא אדרבה כאן יש עניין לומר דוקא זה שהוא ממניין הי"ב אלפ"א בית"א [ואעניקרא אין שום קפידיא איזה נוסח לומר בנפילת פנים גם לדעת רבינו הרמב"ם. וכמו שביארנו בס"ד בבארות יצחק הלכות נפילת פנים ס"ק ט"ו. ועי"ע מאירי במגילה דף כ"ב ד"ה המשתחוה]. משא"כ בסדר הרחמים (נצי"ד אלרחמים) שאנו אומרים ביהכ"פ שהוא מקובל אצלנו מקדמוני קדמונינו, התם אמרינן הנוסח לפניך אני כורע וכי. [ועל דרך זה כתב רס"ג בסידורו דף שני"ז לומר לנפילת פנים בסדר הרחמים דכיפורים נוסח רחום וחנון, הרגיל אצלו לנפילת פנים בשאר ימי החול. ושם בדף רס"ד מבואר לומר סדר זה גם בעשרת ימי תשובה. וכיוצא בזה בסדר רב עמרם גאון דף קנ"ח]. והגם דהתם נמי אין קפידיא מצד טעמא קמא דלעיל, שהרי ג"כ אינו סמוך לתפילה, אבל שייך טעמא בתרא דקאמרן ודוק:

עורך מפי עליון בכל הברכות האמורות בתורה בגביאים ובתעבים ידייעו חיקר והונכדו הייה איתן קורש' הייז אשר שימח
 את כל תלמידי התלמוד תורה והגנים בפיעות למען יאכלו הצדיקים וישבעו וילמדו כרוב עוז ותעצומות.
 יחיד שימצאן זיווגן מזרחה ויבנה ביתו לתפארה ויוכה בגנים ובגי עוסקים בתורה ובראיה, אכ"ר.

מחידושי רבותינו

כי תצא למלחמה. (דברים כא י).

נסמכה פרשה זו ל'כי תעשה הישר בעיני ה' (דברים כא, ט). לומר לך לכשאתה עושה הישר תוכל להילחם עם אויביך, היינו יצר הרע. שמכח שאתה עושה הישר בעיני ה', אתה מחליש ליצר הרע ומתגבר עליו. כי בעסק התורה וקיום המצוות לא יוכל להחטיאך, כי התורה והמצוות כתרס בפני הפורענו. ואז – קטיגור, היינו יצר הרע, נעשה סניגור.

וזהו הרמז, **כי תצא למלחמה**, ר"ת בגי' ת"ן. מילה ופריעה בגי' ת"ן. לרמז, כי מכיון שהתחלת במצות המילה בה אתה מתיש כוחו ממך, ובעסקך בתורה אתה מבטלו מלקטרג עליך ומשברו. וזהו **ונתנו הי' אלהיך בידך, ושבת שבי**. על דרך שאמרו רז"ל גדולה תשובה שעבירות נעשים לו כזכויות. וזהו **ושבת**, בגי' התשובה. **שבת**, הם העבירות שלקח יצר הרע ומקטרג על האדם בהן. בתשובה אתה שב אותן מידו ויתנהפכו לזכויות ואין לו עוד במה יקטרג עליך. וזהו **ושבת שבי**, מה שכבר לקח ממך.

והוא על דרך מה שאמרו רז"ל יתגבר כארי לעבוד את השם יתברך. ומכיון שמתחיל האדם בקומו בבוקר משנתו לעבוד את השם יתברך בשמחה ובאהבת השם ברוך הוא, מובטח לו שילך כל היום ואין יבוא על ידו חטא, כי מצוה גוררת מצוה.

וזהו **כי תצא למלחמה על אויביך**, שאין לאדם אויב כמו יצר הרע שמחטיאו. לכך הזהיר הכתוב כי תצא למלחמה, במלחמת היצר. **ונתנו הי' אלהיך בידך**, הבא ליטהר מסייעין אותו מן השמים. ודוק.

(יעץ חיים' למרה"ס אלנדאף זצ"ל)

בדרכיהם אתהלך...

הכל ביד הלשון

דבריו של הרב יחיא יצחק הלוי רבה הראשי של יהדות תימן, המסודרים בשום שכל ונכנסים בלב שומעיהם – כפי שהיטיב להגדיר רבי עמרם קרח בספרו סערת תימן – הצליחו להפיג כעס ולהביא גם את החשוב שבמוסלמים, כנשיא בית הדין העליון לערעורים, לסגת מחומרת דינו.

אהרן חבשוש, גיסו של רבינו יחיא יצחק הלוי, נתבע לדין לפני שופט מוסלמי. השופט שפסק על פי יסוד היסודות של הצדק המוסלמי שהוא השוחד, פסק לרעתו של אהרן חבשוש, והוא פנה לערער בפני בית הדין העליון לערעורים.

באחד מימי חמישי, נשיא בית הדין זימן אליו את שני הצדדים להשמיע מחדש את טענותיהם ולפסוק את דינם. כשפנה למערער ושאלו: למה אתה מערער? ענה אהרן חבשוש: 'מפני שהשופט טעה בשל סיבות צדדיות, ברמזו בזה לשוחד, 'ובעיקר כי יש בידי מסמכים המאשרים את טענותי'.

השופט שלא היה חשוד באהבת יהודים, כעס על שיהודי מעיז פניו וקובע ששופט מוסלמי טעה, פסק לאהרון חבשוש להיות שבעת ימי מאסר בבית הכלא.

למחרת בבוקר יום ששי כשנדע לרבינו יחיא יצחק הלוי על מאסר גיסו, הזדרז והלך לו אצל נשיא בית הדין הנ"ל ופתח ואמר: אהרן חבשוש לא התכוין חלילה לפגוע בשופט המוסלמי, אלא ציין בתשובה לשאלת כבוד בית הדין כי השופט טעה והכוונה טעה בשיקוליו. אם יש אפשרות של הגדרת העניין במלים אחרות אדרבה נלמד מכבודו.

נשיא בית הדין שקל את ההגיון שבדברי רבינו ושחרר את אהרן חבשוש, שנשא ברכת מתיר אסורים לשם יתברך ולשליחו רבינו יחיי"ה.

(איש ימינו ח"ג עמי רטז)

צמצומי לשון

פִּילִסּוֹף, פִּילִסּוֹפִים – מה שכינים אומרים פִּילוֹסוֹף, פִּילוֹסוֹפִים. (יעוין הטעם וההסבר לכך בבארות משה הלכי לעניין הסליחות דאלול אות כ"ח).

מהליכות אבותינו

פשוט במעשים

כתב הרב יוסף אלמנזאלי זצ"ל בהקדמתו לסדר האשמורות (הובא בעץ חיים מדורת הרי"ש צאלח עמי ב"י) וז"ל: יחרד המשכיל וילפת הנלבב בזכרו את אשר חטא והכעיס את יצרנו ממה"מ והלך במחשכים כל ימות השנה הן בעבירות שבסתר הן בעבירות שבנגלה הן בעבירות שאדם דש בעקיבו כל ימות השנה ולא זכר כי האלדים יביא במשפט על כל נעלם.

ועתה בבוא ראש חדש אלול, ראוי לכל אדם ליעור משנתו מחצות הלילה, וילך לבית הכנסת, **ויצעק ויבכה על עונותיו בלב חמרמר, וינדד שינה מעיניו ויאמר בלבו אוי לי על שחטאתי לפני יוצרי כל השנה, והלכתי במחשכים כל השנה, ועתה באתי לחלות פני אלדי אולי יעשה עמי חסד וימחול לי**. וגם כן יזכור באותה שנה שהיא שנת רצון, גלותינו ועניותינו והשפלות שאנו בו מיום חרבן בית מקדשינו ותפארתינו עד היום הזה, או לנו כי פנה היום זה אלף הששי, כי ינטו צללי ערב כמה דורות עברו וכמה שנים ובעונותינו הרבים לא נגאלנו. וגם כי בזאת שולחה אמינו השכינה עמנו בגלות, והיא בצער עמנו. ובזכרו בעת הסליחות והתחנונים **צערו וצער בניו גם כן בודאי שיצעק ויתמרמר בבכי ותאחזו רעדה בכל גופו ואיבריו ויתחרט על עונותיו ע"כ**.

וכך נהגו אבותינו להזיל דמעות ללא שום בושא כלל, בעת אמירת האשמורות, והיו מגידין שלוש שעות לערך, את האשמורות. מלבד זאת היו מפשפשיין במעשיהם ותולים צרתם וכאבם בחטאיהם. ולא מזמן פנו אלי זוג זקנים, כאשר הזקן קיבל בפתע אירוע מוחי ועוד חולאים אחרים ב"מ, והזקינה החלה להרגיש מיחוישים בראשה. וזאת מלבד עוד צרות אחרות קשות שסבבו אותם. ותלו כל זאת, בגלל שהספר תורה שקנו והקדישו לבית הכנסת, הוא פסול ולא תיקוהו. וע"כ בקשתם אם אפשר לתקן הספר, יתקוהו. ואם לאו, יגנזוהו וירכשו ספר תורה אחר מהודר בתכלית ההידור. וכשהגעתי לביתם ללא הודעה מוקדמת, מצאתי לזקינה שהיא נמצאת במרפסת ביתה הפונה ליער, והיא שופכת צקון לבה לקונה בדמעות שלישי. וכשראתה אותי לא התביישה כלל. וע"ז נאמר, מתי יגיעו מעשי וכי.

לזש"ק

תומר ישראל בן יעקב ואודליה בת מנשה

לזש"ק

שלום בן יעקב ומירב טליה בת מנשה

לעילוי נשמת

חיים בן יחיא נהרי ז"ל, אוריאל אהרן בן אליהו פרץ ז"ל, דוד בן סעיד בשארי ז"ל, יפה בת יחיא נהרי ע"ה, תנצב"ה

לרפואת

אבנר בן יפת בתוך שכחע"י

תפארת בנים

בכדי לשמח את הילדים מיד בתחילת שנה, נדב אחד מידידי הת"ת ה"ה איתן קורש הי"ו עשרות רבות של מגשי פיצה לארוחת צהריים, עד אשר שבעו והותירו...

זכה בהגרלת מבצע

עד שירצה

את חבירו

התלמיד הנעלה

יוסף שלום דמרי נ"י

יהא רעוא שייעלה מעלה

בתורה וביראה, אכ"ר

חכמי תימן

הרב אברהם ב"ר משה ערוסי

נולד בפּוֹנְפֵאן בשנת תרל"ח. בילדותו גדל במקוית. בצנעא למד אצל הרב יחיא חמדי. גדול בתורה ובקבלה, סופר ומשורר. הוסמך ע"י הרב יחיא יצחק הלוי. תקופה קצרה שימש שליח בית דין צנעא לפקח על השו"ביים בערי תימן וכפריה.

עלה לארץ ישראל בשנת תרפ"ג. הירבה להוכיח על ההתרשלות בשמירת התורה והמצוות ביחס לתימן, ובכך עורר עליו את קנאת הבריות, אך לא נרתע ולא נסוג, אף שנאלץ משום כך לנדוד ממקום למקום. חיבר כחמישה עשר חיבורים, ביניהם "תועפות ראם" על התורה, "אור לישרים" על מסכת אבות.

נפטר בפתח תקוה

בי"ז אדר א'.

התודה...

לידידינו היקר והחשוב

ר' ניר טיירי הי"ד

על סיועו הרב לתלמוד תורה, על אף זמנו הדחוק והעמוס, מטריח עצמו לתת מעינותיו

וכן לידידינו ההורה היקר החפץ

בעילום שמו

שגם הוא כריעו עתן ומשקיע מזמנו

ככל שיש לאגל ידו

על כן תשרה

הברכה...

עליהם ועל ב"ב, לחוק ולשמר

מסורת אבות, ויראנו בנים פרי

היולולים הולכים בדרכי ישרים וברים

עושים רצון יוצר עולמים

ברוח ובנחת שאנגנים ורעננים, אכ"ר

הערות, הארות ותשובות לחידות

ניתן לשלוח לפקס: 03-9130009

או במייל:

Nahari@enativ.com

ניתן להקדיש את העלון

להצלחת, לרפואת, לעילוי נשמת.

לפרטים במזכירות הת"ת: 03-9097022